

RASPEĆE LEANDRA BASSANA U HVARU

GRGO GAMULIN

Kad je u svom venecijanskom razdoblju Leandro Bassano slikao ovo Raspeće iz crkve Franjevaca u Hvaru, sjećao se svog raspetog Krista iz Muzeja u Bassanu, koji je ustvari daleki odjek očeve invencije iz Trevisa.¹⁾ Uzeo je sasvim istog Krista u istoj poziciji, čak je i detalje muskulature i perizona kopirao, samo je scenu pretvorio u noćno rasvijetljen odbljescima dviju bakalja postavljenih na desno, tako da je dobio dopadljive, ali vrlo tvrde efekte noćne rasvjete. Zbog njih je slika uživala velik ugled i bila od lokalnih istraživača uvijek pripisivana Jacopu.²⁾ No upravo ta tvrdoća odaje poznati način Leandrov. Ako je potrebna još poneka komparacija, nije teško pronaći je unutar poznatog Leandrovog opusa.

Arslan doduše citirano Raspeće iz Bassana ne pripisuje izričito Leandru, nego školi općenito,³⁾ ali to ne mijenja mnogo na stvari, jer Leandro je uvijek mogao uzeti shemu jedne slike nastale u očevoj radionici. No njega, osim karakteristične tvrde modelacije, odaju i drugi detalji: uzeo je Leandro upravo iste baklje kao, što je ona sa «Obrezivanja Kristova» u Rosà, koje je naslikao 1582., vjerojatno još u neposrednoj zajednici s ocem. No od tog njegovog vrhunca prošlo je već mnogo vremena. Leandro se nalazi u Veneciji već od 1588. i to kao da je bilo za njega zaista sudbonosno, isključimo li iz te ocjene neke portrete, koje mu je venecijanski ambijent omogućio. Najpozitivniji njegov napor iz tog venecijanskog perioda je velika pala s »Uskr-

¹⁾ A. Venturi, *Storia dell'arte italiana*, IX/4, sl. 893. — L. Magagnato, *Mostra di dipinti dei Bassano*, Venezia, 1952., str. 64., br. 58.

²⁾ O. Donato Fabianich, *Memorie storico-letterarie di alcuni conventi della Dalmazia*, Venezia, 1845, str. 45. — *Isti*, *Dipinti della città di Lešina*, Zadar, 1849., str. 24. — Naprotiv Dorothea Westphal objavila je ovu sliku pripisavši je školi Francesca Bassana (»Malo poznata slikarska djela XIV. do XVIII. stoljeća u Dalmaciji. Rad Jug. Akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1937., str. 38.).

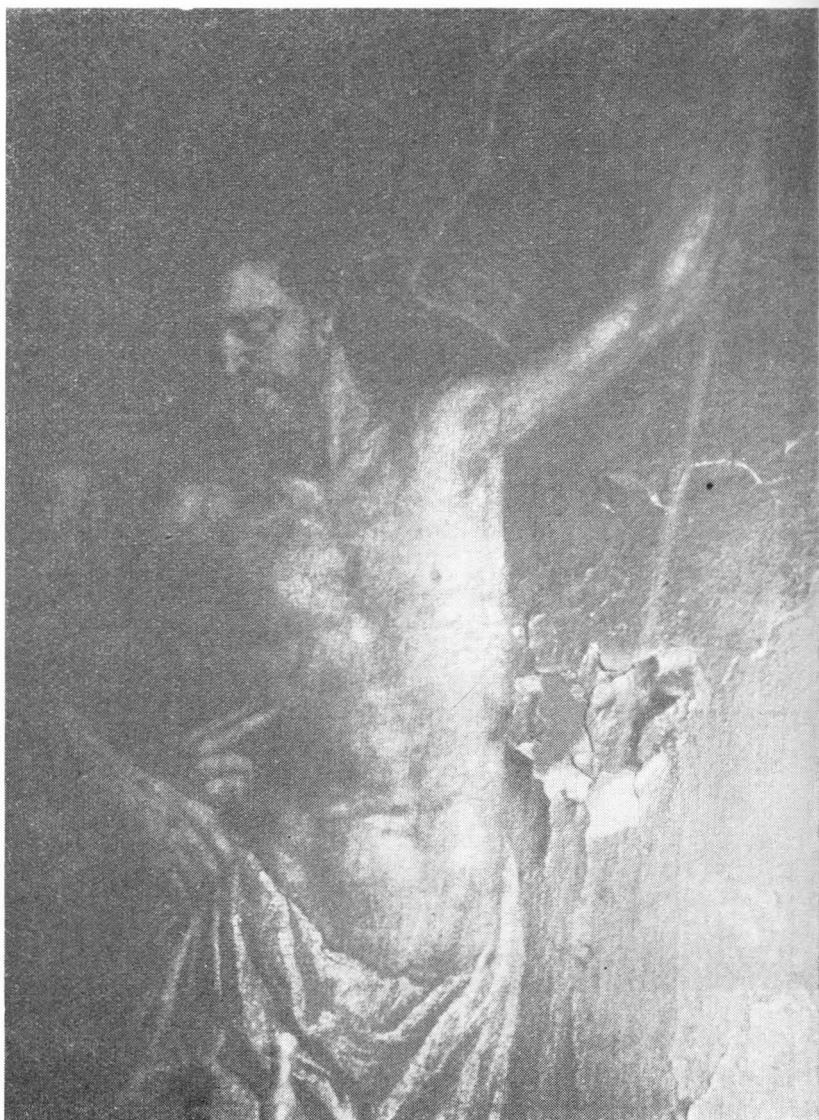
³⁾ Arslan, *I. Bassano*, str. 340. — L. Magagnato, *op. cit.*, str. 64., pripisuje ga, kao i A. Venturi uostalom, Leandru i navodi da vjerojatno potječe iz crkve s. Giovanni Battista. On navodi još jedno analogno Raspeće, koje je Muzej u Bassanu prepustio župnoj crkvi u Romagnanu.

43. Leandro Bassano, Raspeće iz franjevačke crkve u Hvaru

44. L. Bassano, *Detalj Raspeća iz franjevačke crkve u Hvaru*

45. L. Bassano, *Nevjera sv. Tome*, (detalj iz župne crkve u Čari)

snućem Lazara« iz Akademije u Veneciji, i upravo ova pruža još evidentnije uporište za našu atribuciju: sam lik Lazara u prvom redu, a zatim poneki lik žene, koji po tipu, a jedna od njih i po odjeći (marami prebačenoj preko glave) nesumnjivo ukazuje na hvarsku palu. No hladan i tvrd kolorit, te ono sitničavo prelamanje draperija i opisivanje anatomije možda su najjasniji dokaz.

Među mnogim bassanesknim slikama, koje su se sačuvale u Dalmaciji⁴⁾ najčešće su upravo slike Leandrove. Pored ove hvarske, najznačajnije su one s otoka Korčule: pala »Sv. Trojstva sa svecima« iz katedrale u Korčuli, koju je objelodanio C. Fisković, utvrdivši da se zapravo radi o replici izrađenoj prema slici Leandra Bassana u S. Giovanni e Paolo⁵⁾ (s opet vrlo sličnim raspetim Kristóm i likom Bogorodice ispod njega i na hvarskoj pali). Treba k tome dodati oltarnu palu »Nevjera sv. Tome« u župnoj crkvi u Čari na Korčuli, koja se nalazi u oštećenom stanju, te je nemoguće fotografirati u totalu. Radi se po svoj prilici o replici slike Leandrove iz s. Giovanni e Paolo. Detalj Krista, koji ipak objavljujem također potvrđuje vezu sa Raspećem iz Hvara i Korčule. Jednako tako pokazuje značajke Leandrova Krista i slika »Ruzarija« iz Vrboske, no to je složen problem, koji još traži pažljivo i šire izučavanje. U svakom slučaju sigurno je, da je zbog njegova dugog boravka u Veneciji (od 1588.—1621. nalazimo ga upisanog u »Fraglia dei pittori di Venezia«) upravo njegova radionica bila glavni izvor bassanesknih oltarskih pala, koje se nalaze po Dalmaciji.

No čini se ipak, da se »Golgota« iz katedrale u Kotoru izdvaja iz tog kruga svojom kvalitetom, no i to je problem, koji će se moći riješiti tek nakon restauracije slike, koja se, nažalost također nalazi u veoma teškom stanju.⁶⁾

Za hvarsko »Raspeće« karakteristična je dinamičnost asistenata: sv. Ivana u ružičastoj haljini i zelenom plaštu, koji je teatralno digao ruke, a lijeva mu se efektno ističe u protusvijetlu; sv. Franje, koji je zabačen unatrag u pokretnoj pozi; a zatim su tu dvije vrlo dugačke figure svetih žena: sv. Jelene u crvenom plaštu i plavoj haljini, koja je klečeći obuhvatila križ, i Bogorodice, koja je sklopljenih ruku uzdigla pogled prema Kristu, a obučena je u blijedo ljubičast plašt i u plavu haljinu.

⁴⁾ Vidi I. Petricioli, Nepoznata slika radionice Jacopa Bassana u Zadru, Zbornik Instituta za historijske nauke u Zadru, Zadar, 1955., str. 122.

⁵⁾ C. Fisković, Korčulanska katedrala, Zagreb, 1939., str. 60. Za slike u Veneciji vidi Moschini, Quida di Venezia I, str. 149, 150. Venezia 1815; Arslan, I. Bassani str. 284.

⁶⁾ N. Luković, Slika Raspeća Jacopa da Ponte u katedrali u Kotoru. Glas Boke, 2. II. 1940.